

mokratický, jak málo jest vyloženě autokratický, poněvadž poslední princip chce veškeru moc odevzdati panovníkovi, první lidu«. (Kelsen). Poznatky, jež plynou ze srovnání obou principů, jsou jen relativní, již vzhledem k tomu, že sám princip demokratický, jako hybná síla pokroku se stále ještě vyvinuje a že jeho náplň má v různých dobách různé odstíny. Že určitý stát jest demokratický, můžeme říci jen vzhledem k danému typu státu monarchického. Při tom slovo »demokratický« nemá absolutní platnosti, poněvadž týž stát přirovnán k státu také demokratickému, jeví se vůči tomuto státu více nebo méně demokratickým. Celkem možno říci, že tvrzení, že ten neb onen stát jest demokratický nebo monarchický, jest jen úsudkem o relaci tohoto státu k jinému. Princip demokratický a monarchický jsou kategoriemi politickými a proto právně (ústavně) dají se těžko zaručiti. Jako jest demokracie, jako forma, snůškou kompromisů všech politických směrů, tak nepřeháníme, když tvrdíme, že i konkrétní forma státní jest snůškou kompromisů všech možných typů státních forem. Podle toho, které snahy převládají usuzujeme na princip. Proto konstituční monarchie jest demokratičtější formou státní než monarchie absolutní, jest však autokratičtější než parlamentární republika. A jako nemělo by smyslu, kdyby někdo vyspělému demokratismu parlamentní republiky stavěl za vzor demokratism konstituční monarchie, tak také bylo by nelogické tvrditi, že princip oddělení moci, jako princip zakládající konstituční monarchii má býti vodítkem státu, v němž veškerá moc vychází z lidu. Takovému státu jeví se nauka o dělbě státní moci jako malá epizoda v historii demokracie. Pro něj tento princip nemá již aktuálního významu.

Z P R Á V Y.

Revue internationale de la theorie du droit. *Chystá se veliký podnik literární: mezinárodní vědecký časopis právnícký, který hodlá obrátit si výhradně otázky theorie práva, t. j. kategorií právníckého myšlení, methodologie a noetiky právní. Jak vykládá vydaný prospekt této revue, je mnoho časopisů, které se zabývají právem materiálním, ať národním ať mezinárodním. Ale otázky forem práva, které jsou všem právním řádům společné a které tudíž mohou býti předmětem mezinárodní vědecké diskusse, postrádají dosud takové revue. Časopis tohoto druhu jest nutností už proto, že tu jde přímo o otázku vědeckosti právní vědy vůbec. Srovnáme-li vědu právní s jinými vědami, ať přírodními ať duchovními, nemůžeme se zbaviti dojmu, že tyto řeší otázky společné všemu lidstvu, kdežto ona jest v každém státě svého druhu vlastivědou. Ale*

i ona má svoje problémy obecné, nomothetické, neomezené hranicemi států a obsahem jejich pozitivních právních řádů. Problémy, které jsou předmětem právní vědy, nikoliv právní filosofie, hledající přirozenou či absolutní spravedlnost, poněvadž ta už právě není právní vědou. V tomto směru je tudíž nový časopis vědeckou událostí prvního řádu.

Tim radostnější jest, že tento mezinárodní podnik vzniká u nás, v Československu, a že také myšlenka jej založiti u nás vznikla. Časopis bude vycházeti v Brně (nákladem R. M. Rohrera), jeho vydavateli jsou: Léon D u g u i t, Hans K e l s e n a Frant. W e y r, jeho redaktorem je prof. Jar. S e d l á č e k. Vlastními původci a předními vůdci podniku jsou právě jmenovaní profesori brněnské právnické fakulty.

Časopis bude uveřejňovati články hlavně v jazyce francouzském a německém, ale i v jiných světových řečích. V nejbližší době vyjde prvé číslo, obsahující příspěvky významných theoretiků pěti národů. Neopomeneme o něm podati zprávu v tomto časopise.

Jde tu tedy o podnik u nás neobvyklý, vybočující úplně z běžných našich — a ne právě světových — řadem vědecké práce. Bylo by si přáti, aby přijetí jeho právnickou veřejností československou alespoň nebylo horší než jeho přijetí za hranicemi. Pro českou právní vědu pak naskytá se tu jedinečná příležitost objeviti se a změřiti své síly na fóru mezinárodním.

—n—

K letošním oslavám Fr. Palackého. Zdá se, že Františka Palackého bude vždy velmi často vzpomínáno nejen jako historiografa, nýbrž i jako politika. Ale jen málokdy bude připomenut jeho význam v oboru historie práva. A přece jeho zásluha na tomto poli je jistě ne menší. Nelze ani dobře doceniti význam jeho studií, byť podléhal romantismu své doby. Dovedl se však vždy tak vysoko povznést, že pronikl i při nedostatečných prostředcích a nevyhovujících studiích předcházejících i nejtěžší problémy. Když nyní po značném odstupe časovém revidujeme na příklad jeho práce vydavatelské, jimiž nám poprvé zpřístupnil prameny právnické, třebaš bychom měli dnes možnost kriticky a mnohem dokonalejšími prostředky pracovati na edicích, není možno vytknouti Palackému skutečné chyby, nýbrž jen nedostatečnost prostředků. Stejně tak je tomu při posuzování jeho prací historicko-právních. V těchto nedostatcích však nemůže býti odsuzován Palacký, nýbrž jest se obdivovati jeho geniálnosti již skoro s holýma rukama řeší problémy nejtěžší, že může se odvážiti dokonce vysloviti celé hypotézy jako o koloniaci neb zakládání měst. Doba dala velikému genui za pravdu: doplnila a zlepšila, snad i vyjasnila řadu problémů, avšak práci Palackého zamítnouti nemohla. Ča.

Dr. Eugeniusz Jarra v Praze. Na pozvání děkana a profesorského sboru pražské právnické fakulty přijel do Prahy vynikající polský vědec v oboru filosofie práva JUDr. Eugeniusz Jarra, profesor občanského práva a děkan právnické fakulty Varšavské university.

Přednášel v Praze celkem třikrát a každá přednáška těšila se zaslouženému zájmu nejen posluchačů právnické fakulty, ale i ostatního obecnstva. Přednášky své nazval »Filosofie práva v Polsku ve věku zlatém (XV. a XVI. stol.)« Pokud se týče vlastní přednášky, velmi dobře informovala o polském státě a hlavně o právnické erudici polských šlechtických vzdělanců ke konci středověku a na počátku novověku.

V té době již v Polsku upadala myšlenka silné šlechtické republiky s volným králem v čele. A tu jest tím nápadnější, že v této polnuté době našli se vynikající jednotlivci, kteří na základě filosoficko-právním odhodlali se kaceřovati zvrácené tehdejší poměry. Vynikající polští právníci, bez ohledu na ostré kritiky, které nutně musely následovati, poukazovali na ideál státu, který ovšem jim byl pouhým symbolem ke kaceřování neurovnaných polských poměrů. Bohužel tyto vzácné rady a příklady zůstaly pouze napsány a nenalezly následovatelů v praktickém životě. Tyto neutěšené poměry otrásaly do základů ne příliš pevnou kostru státního zřízení polského a proto není divu, že Polsko brzy po svém zlatém humanistickém věku upadlo do nesnázi a později i do područí silných svých sousedů. Proto nelze se diviti, že Polsko, ač tak moderní ve svých středověkých názorech, nevzpamatovalo se dříve, než po světové válce. Prof. JUDr. R. Rauscher tlumočil vždy ke konci přednášky stručný obsah její a tím bylo umožněno, aby každý si odnesl z přednášky co nejvíce.

J. S. prof. JUDr. J. Hoetzel poděkoval velmi srdečnými slovy prof. JUDru Jarrovi a podotkl, že zajisté sblížení české vědy právnické i ostatní s polskou vědou brzy se uskuteční. Prof. Jarra poděkoval pak česky svým hostitelům i posluchačům a zdůraznil nutnost česko-polské kulturní spolupráce.

Oslava jubilea prof. Dr. Osvalda Balzera v Polsku. V širší naší české společnosti zůstala tato oslava neznáma, ač neprávem. Prof. Balzer je dnes nejslavnějším žijícím vědcem v oboru historie a právní historie polské. Je mu již 68 let a nepřehledná je řada jeho spisů. Bibliografie uvádí na 231 dílo samostatné a vědecké pojednání. Cena jeho díla nezáleží však ve množství, ale spíše v hodnotě jednotlivých prací. Prof. Balzer pronikl v některých otázkách až k jádru vědeckých problémů a svými díly vnesl světlo tam, kde vládl dlouhé spory. Teba tu uvést jen názvy některých spisů jeho na př. Genealogia Trybunału koronnego, Genealogia Piastów, Corpus juris Polonici, Skarbiec i Archiwum koronne a zvláště pak trojdílné Królestwo polskie 1205—1370. Prof. Balzer je vychovatelem celé generace historiků a právních historiků. Podnětem jeho zakladány vědecké instituty a společnosti, které pěstují v jeho duchu vědecké badání. Prof. Balzer není neznám však ani širší naší české veřejnosti. Jméno jeho kdysi zapsáno bylo v knihách čestného měšťanství měst Pardubic a Loun, když Balzer ohnivým otevřeným listem Theodoru Mommsenovi postavil do pravého světla zpučnost germánskou. Prof. Balzer je také již dávno čestným členem spolku čs. právníků »Všehrd«.

Minulý rok slavil prof. Balzer jubileum čtyřicátého výročí nastoupení akademické dráhy na právnické fakultě university Jana Kazimíra ve Lvově a třicáté výročí, kdy ujal se hodnosti rektorské na téže universitě. Žáci velkého mistra a jeho ctitelé ze světa slovanského použili této příležitosti a oslavili toto jubileum způsobem nad míru důstojným. Vydali totiž za redakce prof. Abrahama, Piniňského a Dąbkowského krásný památník. Tato Księga Pamiątkowa sestává ze dvou svazků. Svazek první má 534 stran, svazek druhý 692 stran. Je to dílo podivuhodné svým rozsahem, ale i obsahem. Jsou tu práce 76 vědeckých pracovnů domácích i cizích. Převahu tvoří autoři polští, ale i cizí autoři složili hold Balzerovi. Byli to Češi (prof. Kadlec a Kapras), Jihoslované (Mažuranič a Jelačić), Rusové (Taranovski a Vinogradoff), Bulhar prof. Bolčev a Holanďan prof. Wijk. Obsahem stýkají se jednotlivé články s vědeckou činností prof. Balzera. Těchto článků je převaha. Ale jsou tu pojednání i z kulturních dějin polských a z věd přírodních. Ale celek článků tvoří jednotu vyznívající v oslavu Balzerovu. Kniha ozdobena je řadou illustrovaných příloh, které spěšťují bohatý obsah.

In memoriam dr. F. Klein. Dne 6. dubna t. r. zemřel ve Vídni znamenitý rakouský právník F. Klein ve věku 72 let (narozen tamže r. 1854). Svoji pověst ve světě právnickém získal si jako autor osnovy nového civilního řádu, jurisdikční normy a řádu exekučního, jež byly uzákoněny r. 1895—6 a platí s nepatrnými změnami dodnes. Tato nová úprava civilního řízení postavila Rakousko do popředí států v tomto směru, neboť zákonodárné dílo Kleinovo došlo ocenění nejen v domácím světě právnickém, nýbrž stejně i u právníků zahraničních. Dílo toto pro svoji kvalitu doznalo jako celek jen nepatrných změn a ani za změněných poměrů státoprávních necítí se potřeba nové kodifikace, jako je tomu v oborech jiných. Snahy unifikační na tomto poli zákonodárném stojí u nás dále na půdě elaborátu Kleinova, jež současně konanou revisí nedozná, pokud lze souditi ze zpráv o rychlém postupu těchto prací, žádých podstatných změn, takže dílo vídeňského staro-liberála, který kdysi pro české snahy nejevil žádného pochopení, stane se jedním z úhelných kamenů i právního řádu československého.

Pro absolvování práv ve Vídni vstoupil F. Klein do praxe soudní a advokátské; r. 1885 se habilitoval na vídeňské universitě pro obor práva občanského. Roku 1891 byl povolán do ministerstva spravedlnosti, kde pracoval v oddělení legislativním a do r. 1893 vytvořil osnovu tří základních zákonů našeho civilního řízení. V odměnu za to stal se r. 1896 sekčním šéfem zákonodárného oddělení v tomto ministerstvu, správcem tohoto resortu v druhém kabinetě Gautschově a ministrem spravedlnosti v kabinetě Gautschově a ministrem spravedlnosti i kabinetě Beckově (1906—8). Za této své působnosti byl hlavní příčinou konfliktů české delegace na říšské radě s vládou, zejména Beckovou, v níž nacházeli se dva čeští ministři. Klein stával se v jazykové otázce přívržencem t. zv. uzavřeného území jazykového v Čechách a trpěl v tomto směru německým soudečím jejich porušování platných ustanovení. To vyvolávalo odpor s české strany, proti němuž Klein mohl se bránit jen svým charakteristickým a snad i pravdivým rčením, že »není politikem, nýbrž právníkem«, neboť nedovedl se pro převahu svého jednostranně právnícky-zjednodušovacího talentu rozehřát pro komplikace práva jazykového. Po pádu kabinetu Beckova vrátil se znovu do ministerstva justice jako sekční šéf a pracoval na nové osnově trestního zákona. Po válce a převratu byl povolán O. Bauerem do ministerstva zahraničí, kde připravoval práce pro mírové jednání v Saint-Germain a zasazoval se zejména o spojení Německa s Rakouskem.

Po nezdaru svých snah odstoupil a věnoval se výlučně vědecké práci, již zahájil svoji vlastní kariéru habilitací r. 1885. Roku 1895 byl jmenován profesorem práva římského a civilního řádu soudního na vídeňské universitě. Do této první doby spadají také jeho větší práce vědecké, z nichž zejména uvádíme: »Die schuldhafte Parteihandlung« (1885), »Sachbesitz und Ersitzung« (1891), »Pro futuro. Betrachtungen über Probleme der Civilprocessreform in Oesterreich« (1891). V. V.

O naší obchodní politice. 26. dubna t. r. měl v Národohospodářské společnosti přednášku inž. Tumlíř, v níž se zabýval zejména otázkami obchodně-politickými a snažil se zvláště prokázatí na základě národohospodářských důvodů nutnost celní ochrany zemědělské výroby. Ježto právě dnes jsou tyto věci velmi aktuální, chci přičiníti k tomu několik poznámek.

Inž. Tumlíř tvrdil v podstatě asi tolik: naše obchodní politika protežuje vývozní průmysl cestou dumpingu, t. j. tak, že uvaluje vysoká cla na dovoz tovarů, aby zdejší průmysl mohl draho prodávati doma a pomocí zisků zde docílených vyvážeti levně do ciziny a tak svůj export stupňovati, naproti tomu na zemědělské plodiny nejsou žádná cla stanovena, aby byl umožněn levný dovoz a dělnictvo exportního průmyslu se spokojilo nízkými mzdami. Referent perhorekuje

tuto politiku, vytýká, že zdražuje k vůli vývozcům tovary domácím konsumentům a ostatně prý ani tato politika nedojde svého cíle, neboť náš vývoz prý klesá a vyhlídky našeho exportu do budoucna jsou prý velmi špatné. Proto navrhuje referent, aby byl vytvořen silný domácí trh, který by svou zvýšenou kupní silou nahradil našemu průmyslu úbytek vývozu a sice mají být k tomu konci zavedena agrární cla, která by prý tak zlepšila situaci zemědělců a zvýšila jejich kupní sílu, že by zde, jak již řečeno, našel i průmysl pevný a dostatečný domácí odbyt místo nejistého exportu. Proti politice »ochrany vývozního průmyslu« hlásá inž. Tumlír politiku »ochrany domácího trhu«. Dle mého názoru je především pochybné, že by bylo vědomou intencí naší obchodní politiky dumping, jak jej referent popisuje, provádět. Na př. suspense obilních cel nevyplýnula zajisté z nějakého dumpingového plánu, nýbrž z válečné a poválečné nouze o potraviny ve snaze umožnit jejich dovoz. Z pouhých logických důvodů už nemohla pak naše obch. politika basírovati ani na vysoké celní ochraně tovarů; ve správném poznání, že existence čl. průmyslu a tím i národního hospodářství našeho závisí na umožnění vývozu velkých přebytků naší tovární výroby, snažila se naše obch. politika smluvní cestou snižovati cla ve státech, jež jsou našimi odbytišti. Ale chceme-li sami v cizině požívatí mírných cel, nemůžeme ani sami doma trvale vysoká cla podržeti už z důvodů odvety; také skutečně vidíme, že naše cla jsou smluvní cestou stále snižována, takže o nějakém dumpingu těžko lze dnes mluvit. Myslím, že naopak je snahou naší obch. politiky přispětí doma i v cizině k rozšíření obchodní svobody v nejlastnějším zájmu našem, jakožto státu vysloveně exportního.

Dumping lze ostatně dobře provádět jen tam, kde většina výroby zůstane doma a jen menšina se vyveze do ciziny, kde lze z vysokých zisků doma docílených slevovati při vývozu až i pod výrobní náklady. U nás je však notorické, že hlavní odvětví průmyslová jsou odkázána na vývoz až $\frac{2}{3}$ a $\frac{1}{4}$ své výroby. Lze za takové situace provádět dumping? Lze v našem případě na př. na 30% výroby, jež se odbude doma tolik vydělati, aby bylo možno snad až se ztrátou vyvážeti ostatních 70%? Jak enormně vysoká, trvalá cla by tu musila být, aby takto udržela prosperitu vývozního průmyslu. Již z důvodů obchodně-politických, jak svrchu řečeno, je to nemožné. Ostatně ciferně přesvědčujících důkazů, že náš průmysl pod ochranou vysokých cel provozuje dumping, inž. Tumlír nepřednesl.

Že ovšem i u nás se používá někdy prostředků k podpoře vývozu tím, že se umožňuje do ciziny levněji prodávati než do tuzemska, nebude nikdo popírati. Ale to není žádná naše specialita, nýbrž jsou to prostředky staré a všeobecně ve všech státech používané. Patří sem zušlechťovací řízení, výjimečné exportní tarify, celní a daňové restituce (cukr!), vývozní premie atd. Zvláště pak pokládám za nemožné, že by kupní síla domácího trhu mohla být někdy tak stupňována, že by nahradila našemu průmyslu jeho vývoz, když přece aspoň $\frac{2}{3}$ tovarů naší výroby se musí vyvézt. 14 milionů konsumentů nemůže plně zaměstnati průmysl, jenž byl vybudován k zásobování více než 50 milionů obyvatel a nad to ještě vyvážel. Inž. Tumlír očekává podstatné zvýšení kupní síly domácího trhu od zavedení agrárních cel, která zvýší blahobyt a koupěschopnost zemědělců. Jest jisto, že rozumně vyměřená agrární cla mohou o něco zvýšiti kupní sílu venkova; ale nesmí se v to klásti přehnané naděje. Nezapomínejme, že čím by měla být zemědělská cla vyšší, tím bude v důsledku zdražení potravin klesati odbyt zemědělských výrobků, takže pak by zemědělci třeba za vyšších cen prodali zase méně zboží, takže konečný efekt by byl stejný. A vytýkal-li referent z hlediska konsumentů přílišnou celní ochranu průmyslu, nesmí právě z téhož důvodu být zavedena ani přemrštěně vysoká cla agrární. Dr. Režný.

Sociální pojištění notářů v Rakousku. Rakouská vláda předložila ku konci měsíce března t. r. Národnímu shromáždění návrh zákona, kterým má být provedeno sociální pojištění notářů a kandidátů notářství. Pojištění to má obsahovati pojištění nemocenské, invalidní, starobní a pozůstalostní. Důchod invalidní skládal by se ze základní částky 180.— S měsíčně a z částek zvyšovacích, jež by činily 0·25 S za každý příspěvkový měsíc. Důchod vdovský by se skládal rovněž ze dvou částí: ze základní částky 150.— S měsíčně a z další částky, jež by činila polovinu částek zvyšovacích, jež by náležely zesnulému choti jako část důchodu invalidního nebo starobního, nebo na něž by měl nárok. Důchod sирotčí jednostranně osiřelého dítěte činil by měsíčně 18—30 S, oboustranně osiřelého dítěte 36—60 S měsíčně. Premie by platili notáři ve výši 40 S měsíčně a 3% z měsíčních příjmů, podléhajících dani výdělkové; kandidáti notářství by platili rovněž 40 S měsíčně a 3% z příjmů, pokud příjmy ty přesahují 300 S měsíčně; na úhradu této premie přispíval by jim notář jako zaměstnavatel částkou 20 S měsíčně. Nositelem pojištění byl by »Pojišťovací ústav rakouských notářů«, jenž by byl spojen organizačně s notářskými komorami. Dr. Jindřich.

Mezinárodní kongres pro autorské právo v Praze. Association litteraire et artistique uspořádá nejbližší kongres svůj letos na podzim v Praze. Předsedou přípravného výboru pražského kongresu byl zvolen univ. prof. Dr. Karel Hermann-Otavský. Kongresy Associace jsou vždy významnými událostmi a lze jen vysloviti radost, že za místo letošního sjezdu byla zvolena naše republika. Ča.

Popularisace zločinu. V poslední době měli jsme opět několik sensačních případů porotních, tak zejména případ vraha Krásky. O přelíčeních objevily se v předních pražských žurnálech referáty hodně snad novín z periferie, a nikoliv seriosních novin, jež chtějí býti představiteli velkých politických a kulturních skupin. Film líčící obdobným způsobem život zločinců a probírající s takovou odpornou důkladností podrobnosti vražd by byl jistě zakázán, ale páni kriminalističtí žurnalisté to smějí činit beztrně. Máme u nás § 16. č. 2 zák. na ochranu republiky, jímž se stihá ten, kdo uveřejní podobiznu někoho, kdo by podnikl vražedný a vůbec tělesný útok na ústavní činitele. Opravdu by neškodilo toto ustanovení rozšířiti i na obrazy jiných zločinců. — Ale nestačí jen portréty zločinců: s velkou oblibou se otiskují obrazy jejich obětí, ještě »teplých« mrtvol, líčí se podrobnosti, vypočtené na podráždění smyslů a fantasie, a předčící nejhrubší krvákovou literaturu. Žurnalistika má jistě právo psáti o všech událostech — ale nemá využívat takto pathologických zjevů společenského života a vytloukati kapitál jejich rozmazáváním. Dobrá kriminalistická žurnalistika jistě má své oprávnění, a má i svá práva, může dokonce i značně přispěti vědě i praksi — ale referáty, jaké se psaly o případu Krásově, (nevzpomínejme ani na Hanikovou) zločin spíše popularisují a mohou svést i k herostratovství, nehledě k tomu, že také hranici na vrchol nevksu a hrubosti.

J. B.

Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového byly nákladem ministerstva spravedlnosti vytištěny a o velikonočních svátcích rozeslány. Reforma trestního práva jest heslem většiny států evropských, zejména států utvořených po světové válce. Osnovy trestních zákonů vzniklé z tohoto podnětu jsou výsledkem práce desetiletí a výrazem změněných názorů na trestní právo. Kdežto platné trestní zákoníky snaží se především ostře narýsovatí hranici trestního bezpráví, aby byla vyloučena libovůle státních orgánů, trest pak hledí přízpůsobiti tíži trestného činu, uplatňuje se v novějších zákonodárných pracích spíše snaha upravití právní následek trestného činu podle povahy (nebezpečnosti) pachatelovy. Proti ochraně svobody individua před libovůlí státních orgánů vystupuje do popředí požadavek,

aby trestním právem byla proti zločincům především chráněna společnost. Platné trestní zákony budující na fikci stejnosti lidí i zločinců činí způsob i trvání trestu odvislými toliko od tíže trestného činu: ponevadž se předpokládá stejnost všech zločinců, odlišuje je toliko trestný čin. Naproti tomu dlouholetá zkušenost prokázala, že mezi osobami, které porušují statky chráněné trestní sankcí, dlužno rozeznávat dvě skupiny: jedni dopouštějí se trestného činu pod tlakem sil, jímž by průměrný člověk v podobné situaci ztěžší odolal (zločinci chvilkoví), druhí porušují trestní zákon z trvalého sklonu (zločinci trvalí). Stejný způsob trestu pro obě skupiny, úměrný tíži činu, má značné nedostatky: zločinci chvilkoví jsou stykem s trvalými vydání nebezpečí mravní náklady, kdežto u zločinců trvalých trest zpravidla je bezúčinný: uvykli pobytu v trestnici a nejsou proto odstrašováni, nemohou být trestem napraveni, často již proto, že trvá příliš krátce; ale ani eliminační funkce trestu se neuplatňuje dostatečně, pokud trvání trestu není úměrno nebezpečnosti zločince. Žádá proto teorie, aby způsoby trestu byly přizpůsobeny povaze zločinců a upraveny tak, aby odstrašovaly zločince chvilkové, zločince trvalé pak buďto napravovaly, pokud jsou schopni nápravy trestem nebo není-li tomu tak, aby je vylučovaly ze společnosti, podle potřeby i na doživotí. Československá osnova není poslední v řadě novodobých návrhů zákonodárných, pokud uplatňují tyto zásady. Vyloučivši trestné činy méně závažné do zvláštního zákona přestupkového (o 67 §ech) třídí ostatní trestné činy na zločiny a přečiny. Zločiny se trestají žalářem, přečiny vězením. Způsob trestu není však ve většině případů určen již zákonem samým, ale soudce má možnost výběru mezi trestem žaláře a vězení. Tu pak stanoví § 14 odst. 3, že »trestný čin, na který je stanoven výběrmo žalář a jiný trest, trestá se jako zločin žalářem, byl-li spáchán z nízkého smýšlení. Z nízkého smýšlení je čin spáchán zejména, projevuje-li se jím hrubá zistnost, zahálčivost, zlomyslnost, nestoudnost, surovost anebo je-li vinníkovi prostředkem k tomu, aby spáchal nebo si usnadnil jiný zločin neb aby si zajistil prospěch ze zločinu nebo se uchránil před trestem za zločin«. Účelem žaláře je zdůraznění zavržitelnosti činu trestance, zároveň pak soustavou kázní jej napravovati (§ 109). Trest žaláře provází zpravidla ztráta čestných práv občanských. Přečiny se trestají vězením, jehož účelem je především vyloučení vězně z přímého styku se světem vnějším a pokud toho má zapotřebí, jej polepšiti (§ 115). Tak snaží se osnova provésti odloučení zločinců chvilkových od trvalých přizpůsobujících různé jejich povaze úpravu trestů žaláře a vězení. Za hlavní překážku účinného boje proti zločinnosti se právem pokládá nedostatek vhodných opatření proti zločinnosti. Osnova neopustivši ve výměře trestu docela základnu danou požadavkem úměrnosti viny a trestu (v obavě, aby se neodcizila převládectví lidu), zavádí zvláštní opatření, která nahrazují nebo doplňují tresty zpětných zločinců. Jest to odkázání do přechovatelny, jehož trvání může být neomezené, pro zpětné zločince obecně nebezpečné pro trvalý sklon k zločinům, hledě na jejich povahu, způsob života, na ráz zločinů a na ostatní okolnosti a odkázání do robotárny, byl-li čin spáchán ze zahálčivosti, z ničemnosti nebo z hrubé zistnosti. Ústav pro choré vězně jest určen pro výkon trestu nebo robotárny na odsouzenecích invalidních nebo obecně nebezpečných pro duševní vadu a na zločincích, příčinou jichž činů bylo pijáctví nebo nezřízená náklonnost k jiným opojným prostředkům a jedům. V ústavu pro choré vězně mají být přechováváni též obvinění, kteří byli sprostěni obzlaboy pro nepřičetnost způsobenou duševní chorobou nebo slabomyslností, jsou-li obecně nebezpeční nebo bylo-li při inou činu pijáctví. Pobyt v přechovatelně, robotárně a v ústavu pro choré vězně není předem přesně vymezen, zákon určuje jen minimální

trvání a pro robotárnu též maximum. Tak uplatňuje osnova princip neurčitěho odsouzení, jež připouští i pro obviněné mladší třiceti let odsouzené za zločin, je-li soud toho mínění, že přiměřený trest, který by zločinec uložil podle zákona, by nebyl kratší jednoho roku a ne delší osmi let a že obviněný je polepšitelný. Za těchto podmínek může soud omezití výrok o trestu na určení nejvyšší a nejnižší hranice v uvedených mezích a vysloviti, že trest bude vykonán v polepšovně dospělých (§ 67). Podmínečné odsouzení a podmíněné propuštění odpovídá celkem platnému právu. Ve zvláštní části (§ 136—342) zákona o zločinech a přečinech jsou jednotlivé trestné činy seskupeny do 15 hlav; veškeré skutkové podstaty jsou nově koncipovány, jen ustanovení zákona na ochranu republiky byla převzata.

—ř.

Sociální ústav Československé republiky pořádal dne 6. května t. r. přednášku univerzitního profesora v Paříži a generálního tajemníka Mezinárodní asociace pro sociální pokrok v Basileji, Adéodata Boissarda o právním, mravním a sociálním postavení veřejného úřednictva v demokratickém státě. Ve všech evropských státech uplatnily se ideje demokratické. Jim však namnoze neodpovídá postavení jejich veřejného úřednictva. Stát uplatňuje vůči úřednictvu svou absolutní moc, právní poměr úřednictva ku státu není většinou upraven zákonem, nýbrž diktován ministerskými dekrety, jež tak se stávají jediným pramenem úřednického práva. V demokratickém státě má být veřejnému zaměstnanectvu zaručeno právo odborového sdružování; poměr zaměstnanectva ku státu měl by spočívat na podkladě kolektivně-smluvním a měla by mu být poskytnuta možnost součinnosti při úpravě jeho pracovního poměru.

Dr. Jindřich.

Z Masarykovy sociologické společnosti. Společnost konala svoji první výroční valnou hromadu dne 1. března t. r. O činnosti přednáškové za uplynulý rok bylo již zde v hlavních rysech referováno. Stálou pozornost naší veřejnosti vyžadovala otázka sociologického studia ve školách. Přes veškeré překážky, které vadí této reformě našeho školství; zjednává si znenáhla průchod přesvědčení, že základní znalosti sociologické jsou nezbytným podkladem občanské výchovy ve školách středních a vyšších. Výbor společnosti učinil kroky, aby Masarykova sociologická společnost byla slyšena ve všech otázkách, týkajících se studia sociologického ve školách a aby byla svými členy zastoupena v příslušných komisích ministestva školství a národní osvěty. Prozatím podařilo se dosíci prvého uznání potřeby sociologického vzdělání na školách středních a na navrhovaných akademických pedagogických. Společnost vyslovila se pro požadavek, aby sociologie byla stanovena povinným předmětem na veškerých školách středních, odborných i vysokých. Pokud jde o reformu studií právnických navrhuje Masarykova sociologická společnost, aby na právnických fakultách byla zavedena jako povinný předmět sociologie všeobecná v rozsahu aspoň pět hodin semestrálních a speciální sociologie práva, státu a hospodářství v rozsahu tří hodin semestrálních. Do přednášek sociologie všeobecné bylo by přičleniti přednášky o metodě statistické. Sociologie stala by se tak zkušebním předmětem při právnických zkouškách.

Dr. J. L. Fischer ve své přednášce »O předmětu a metodě sociologie« pojednal o příčinách rozkolísanosti sociologie, jimiž jsou obtíže, spojené s pohybem vymezením sociálních jevů. Předpokládající k svému vzniku mnohost vzájemně na sebe působících individuí, jsou zároveň něčím jiným, než pouhým statistickým součtem, utvářeným touto mnohostí; vykazují vzhledem k jednotlivým jejím členům jakousi neosobnost, která vede k předpokladu relativní jejich samostatnosti. Těže s této okolností, učinil sociologický objektivismus základním metodickým postulátem sociologie zacházení se sociálními jevy jako s přírodními objekty. Vytvořil specifické sociální jsoučno a jeho vý-

klad omezil na vystopování kausálního nexu mezi jednotlivými částmi tohoto jsoucna. Kritika mohla vytknouti tomuto pojetí jednak že nechává sociální jevy vlastně nevyloženy, jednak že nad to dospívá k pojmovým zpředmětněním, těžko obhajitelným proti výtce sociální metafysiky či mystiky. Při respektování relativní samostatnosti sociálních jevů, tak zdůrazňované sociologickým objektivismem, rozvrství se práce sociologická v trojí úkol: jednak ve výklad sociálních jevů jejich zájmovými předpoklady, jednak ve výklad specifického průběhu sociálních objektivací (organizací a institucí), v něž vykristalisovalo sociální dění, a konečně ve výklad zpětného vlivu těchto sociálních objektivací na jednotlivé složky společnosti. Dr. Jindřich.

LITERATURA.

Dr. Louise Sommer: Die österreichischen Kameralisten in dogmengeschichtlicher Darstellung II. Teil. — Wien 1925. Verlagsbuchhandlung Carl Konegen. — Stran 494, 4°. Cena brož. 20 zl. M. — Jest to druhý díl práce, která vyšla jako XII. a XIII. sešit v »Studien zur Sozial-, Wirtschafts- und Verwaltungsgeschichte« vydávaných prof. Dr. K. Grünbergem. Kdežto první díl (z r. 1920) byl jen úvodem k vlastní práci a obsahoval studii o reálně- a ideově historických předpokladech merkantilismu, je tento druhý díl plně věnován již tematu samotnému. V něm autor zdůvodňuje svůj pojem »rakouských kameralistů« a pokouší se ve značně zhuštěné formě vyznačit jejich odlišnost od pozdějšího fysiokratismu. Setkáváme se tu také s pojetím merkantilismu (speciálně kameralismu), které neklade již takový důraz na heslo o merkantilistické identifikaci národního bohatství s držbou zlata. S. zde spíše zdůrazňuje vysoké hodnocení sociálního celku — státu, proti individuu, které je všem kameralistům společné a umožňuje historicko-filosofické pojetí jich do jednoho systému, ač jinak se v mnohém od sebe liší a k vybudování pevné teorie ještě nedospívají. — S. liší dvě skupiny rak. kameralistů: 17. ho století t. j. Becher, v. Schröder, v. Horning a 18. ho století v. Justi a v. Sonnenfels. Nejdokonalejší jsou pojednání o Becherovi a Sonnenfelsovi. V nich nejlépe vyniká S. dokonalé ovládnutí rozsáhlé látky, jejího osobního pojetí. K naznačení obsahu práce uvedu tu alespoň několik bodů z jednotlivých kapitol. U Bechera konstatuje S. vlivy řecké stoy a reformace podrobuje rozboru jeho pojetí státu jako hospodářského společenství a sleduje jeho přímý vliv v praxi nár. hospodářské politiky. U Sonnenfelse vyzdvihuje jeho polemiku proti Rousseauově právní konstrukci pojmu státu a připojení se ke směru, který vykládá stát jako prostou empirickou realitu (Ferguson). S. vysvětluje jeho vyšší oceňování bilance prospěchu (t. j. počet zaměstnaných) oproti numerické bilanci (b. peněz). Vlivy fysiokratismu působící silně na Sonnenfelse dávají S. příležitost vyhranit v následujících třech srovnáních poměr merkantilismu k fysiokratismu: merk. usiluje o zvýšení hrubého výnosu, fysiok. o rozšíření výroby docilující nadhodnoty — u merk. počíná zájem o zboží teprve v té jeho fási, kdy je ke konsumu způsobilé, u fysiok. je v popředí zájem o prostředky produkce: kapitál a práci a ne již tak v její konečný produkt — merk. chce zvyšovati populaci, domnívaje se, že kvantita zásob je pevnou, danou, fysiokratism naopak chce zvyšování produkce, aby bylo možno uživit již dané obyvatelstvo. Sonnenfels sice řeší tyto problémy jako fysiokratism, ale nevybočuje nikde z tradice merkantilismu. A kloní-li se s druhé strany opět ve své nauce o penězích ke klasické kvantitní teorii, přece i tu před posledními jejími politickými důsledky ustupuje zpět k merkantilistickému požadavku vysoké zásoby peněz pro účely investiční. — Sonnenfels věnuje ke konci své knihy též kratší kapitoly vlivu Kantovy právní nauky na pozdně kameralistické pojetí státu.